

תשתית וסביבה

קדחת הקניות של כסח

ד"ר אופירה אילון

האביב ופסח מביאים עימם שלל מיני קרחת. קרחת ניקיון, קרחת קניות וגם - קרחת השחת. חלקנו חשים צורך להיות צרכנים שקולים, המודעים לסביבה, אשר צורכים תרסיסים שאינם פוגעים בשכבת האוזון, חומי רי ניקוי פריקים ביולוגית, לובשים בגדי כותנה ולא בדים סינטטיים ועוד.

חלק מתהליכי קבלת ההחלטות שלנו, כצרכנים, מבוסס על מיתוסים ואמירות שאינם מבוססים מרעית. הם נשמעים "נכון" ו"ירוק", אך המצב לא תמיד כך וארגים זאת במספר מצומצם של דוגמאות.

כל מוצר צורך משאבי סביבה, אנרגיה, מים ומש"אבי טבע אחרים, לתהליכי הייצור, השימוש והסילוק בסוף מחזור החיים. מתברר, כי למעלה מ-80% מכלל התשומות שצורכת חולצה נובעים מעצם השימוש בה, כביסה, ייבוש, גיהוץ. 20% בלבד מהתשומות נצרכים לתהליך הייצור והסילוק.

עוד מסתבר, כי חולצות כותנה צורכות בעת השימוש יותר משאבים מחולצות המשולבות בסיב סינטטי: טמפרטורת הכביסה גבוהה יותר, הייבוש איטי יותר וגם צריך לגהץ, עוד תשומת אנרגיה.

מכאן, צרכן "ירוק", הלוכש חולצות כותנה בגלל שהן עשויות מחומרים טבעיים, משתמש בסופו של דבר, ביותר משאבים מאדם "פרקטי".

פעמים רבות עולה השאלה מרוע במרכולים אנחנו

מקבלים שקיות פלס

טיק ולא שקיות נייר,

שהרי שקית הנייר

היא מוצר מתכלה

ואילו הפלסטיק נעדר

באתרי ההטמנה.

התמונה המרעית

מעט שונה מהקביעה

הנחרצת הנ"ל:

אם נשווה 10,000

שקיות, הרי שמבחינת

צריכת האנרגיה ליי

צור - מדובר בסדרי

גודל דומים, אולם

מבחינת זיהום אוויר,

הן של תהליך הייצור

חלק מתהליכי

קבלת ההחלטות

שלנו הצרכנים,

מבוסס על מיתוסים

ואמירות שאינם

מבוססים מרעית.

הם נשמעים "נכון"

ו"ירוק", אך המצב

לא תמיד כך

והן של תהליך הפירוק הביולוגי במטמנת הפסולת, כך המזהמים משקיות הנייר הוא פי שלושה מבחינת כמות הפסולת מדובר ביחס של 1 ל-10 לטובת שקית הפלסטיק, ויחס דומה מתקבל מחישוב מזהמי המים, בתהליך הייצור והסילוק.

שתי הדוגמאות הפשוטות שהובאו כאן מצביעות על מספר בעיות שיש לתת עליהם את הרעת. כיצד מחשבים עומס סביבתי של מוצר או תהליך? התשובה היא ע"י ביצוע תהליך סיסטמטי, הנקרא ניתוח מחזור חיים (life cycle assessment) של איסוף נתונים בכל שלבי המוצר אשר סובכ את תשומות האנרגיה וחומרי הגלם, ואת הפליטות - למים, לאוויר ולקרקע.

בהמשך, נדרש לשרש עמדות מוטעות ולהביא לידע עת הציבור חלופות שהוכחו בכלים מרעיים כמוצדקות יותר מבחינה סביבתית. מחקרים רבים בעולם עוסקים בתחום זה של ניתוח מחזור חיים, אולם בישראל, הגישה המחקרית הזו עדיין אינה מקובלת.

עובדה, באתר של המשרד לאיכות הסביבה ניתן טיפ חד משמעי "לא לכלים חד-פעמיים". עפ"י מחקר שנערך בהולנד, שוות 1,800 כוסות חד-פעמיות, מבחינת התשרות מות הסביבתיות שהן צורכות, לשתייה של 1,800 פעמים מכוס קרמיקה (בגלל האנרגיה הנדרשת לייצורה, בגלל המים והדטרדגנטים לשטיפה וכו'). המחקר המדעי חייב להיות חלק מתהליך קבלת הנתונים וקבלת ההחלטות. דווקא בנושאים הסביבתיים, בהם אי הוודאות והאמונות, עלולות להביא להחלטות שגויות אשר יהיו יקרות מבחינה כלכלית, וגרוע מכך - גרועות מבחינה סביבתית. הכותבת ממוסד שמואל נאמן בטכניון.